

"Gençliğimde en yüksek bir intibah şahikasına çıktığımı sanıyordum... Umûr-u diniyede müsamaha veya teşebbühle medenîlere yanaşmayın. Çünkü, aramızdaki dere pek derindir; doldurup hatt-ı muvasalayı temin edemezsiniz. Ya siz de onlara iltihak edersiniz, veya dalâlete düşer, boğulursunuz." izah eder misiniz?

"İ'lem eyyühe'l-aziz! "Geceye benzeyen gençliğim zamanında gözlerim uyumuş idi. Ancak ihtiyarlık sabahıyla uyandım" mealinde olan **يَبْشُرُ بِبَصْرِ لَيْلٍ لَا وَبَنَدَتْ مَلَوْ - يَتَيْبَشُرُ لَيْلًا تَامَةً دَفَى نِيَعًا** şiirin şumulüne dahilim. Çünkü gençliğimde en yüksek bir intibah şahikasına çıktığımı sanıyordum. Şimdi anlıyorum ki, o intibah, intibah değilmiş. Ancak, uykunun en derin kuyusunda bulunmaktan ibaret imiş. Binaenaleyh, medenîlerin iftihar ile dem vurdukları tenevvür-ü intibahları, benim gençlik zamanımdaki intibah kabilesinden olsa gerektir.

Onların misali, rüyasında güya uyanıp, rüyasını halka hikâye eden nâim meselidir. Halbuki, rüyasında onun o intibahı uykunun hafif perdesinden derin ve kalın bir perdeye intikal ettiğine işarettir. Böyle bir nâim ölü gibidir; yarı buçuk uykuda bulunan insanları nasıl ikaz edebilir?

Ey uykuda iken kendilerini ayık zannedenler! Umûr-u diniyede müsamaha veya teşebbühle medenîlere yanaşmayın. Çünkü, aramızdaki dere pek derindir; doldurup hatt-ı muvasalayı temin edemezsiniz. Ya siz de onlara iltihak edersiniz, veya dalâlete düşer, boğulursunuz."

"Gençliğimde en yüksek bir intibah şahikasına çıktığımı sanıyordum."

İnsan, gençliğinde hem her şeyi çok iyi bildiği, bütün tahminlerinde isabet kaydettiğini zanneder, hem de kendini güçlü ve kuvvetli görür. Lokman Hekim

---

oğluna yaptığı nasihatlerin birinde Őöyle buyurur:

“Yeryüzünde kibir ve azametle yürüme! Çünkü sen hiçbir zaman yeri de yaramazsın, boyca da asla dağlara erişemezsin.” İsrâ Sûresi, 37

Nefis, kendini güçlü, kuvvetli zannetse de aslında bu geniş mülkte bir nokta da değiliz. Yüksek bir dağa çıktığımızda şehirdeki insanları karıncalar kadar küçük görürüz. Uçaktan baktığımızda apartmanlar birer nokta kadar kalırlar. Hayalen Aya çıkıp dünyaya baksak ülkeleri birer nokta kadar görürüz. Samanyoluna vardığımızda güneş sistemimiz küçük bir köy gibi kalır, dünyamızı kaybederiz.

İşte kâinatta maddesi itibariyle bu kadar küçük ve âciz olan insan, ilâhî hakikatleri idrak etmekte de bir o kadar çaresizdir. Zira, bunlar ancak Kur’ânın nuruyla, Peygamber tebliğiyle bilinebilirler.

“Umûr-u dîniyede müsâmaha veya teşebbühle medenîlere yanaşmayın.”

Osmanlının gerileme dönemine girmesiyle birlikte aydın kesimde de yersiz bir Avrupa hayranlığı, hastalık derecesinde, yayılmaya başlamıştı.

“Ey uykuda iken kendilerini ayık zannedenler!” hitabı, dinde laubalileşen, kendi öz değerlerinden taviz vererek Avrupa kültürünü benimsemiş yoluna giren o dönemin gafil insanlarına, özellikle de aydın ve yönetici kesiminedir. Üstat hazretleri o dönem yöneticilerine Avrupa ve Amerika’dan sadece ilim ve tekniği alıp kendi manevi değerlerinden taviz vermeyen Japonları örnek almalarını tavsiye etmiştir. Mehmet Akif de bu mücadelede Üstadımızla birlikte olmuş ve yönetici kadroya Őöyle seslenmiştir:

“Alınız, ilmini garbın alınız sanatını,
Veriniz hem de mesainize son sûratını”

“Aramızdaki dere pek derindir. Doldurup hatt-ı muvâsalayı temin edemezsiniz.”

“Hatt-ı muvasala”, buluşma noktası, ortak nokta demektir. Onlarla böyle bir ortak tarafımız yoktur. Bu derste Üstat hazretlerinin “medeniler” dediği grup “felsefe şakirtleridir. İkinci Söz’de Kur’ân şakirtleriyle felsefe talebelerinin görüşleri

---

maddeler halinde sıralanıyor. Bu Söz dikkatle okunduğunda “aramızdaki derenin pek derin olduğu” ve onlara karşı taviz vermekle bir yere varılamayacağı çok iyi anlaşılır. Örnek olarak, bu maddelerden sadece birisini nakledeyim. Felsefede hedef “menfaat”tir, Kur’ân talebelerin hedefi ise “fazilet ve rıza-yı İlâhî”dir. Tamamen menfaat üzere kurulan, devletten burs alan çocuğunu evinin kirasına iştirak ettiren, acıma, sadaka, yardım kavramlarını tuhaf karşılayan, Müslümanların kendilerine yaptıkları ikramlara bir mana veremeyen, bunun altında bir art niyet arayan, kısacası menfaatle donuklaşmış, pörsümüş vicdanlara ve böylece yıkanmış beyinlere “fazilet ve rıza-yı İlâhî” kavramlarını anlatmak çok zordur. “Aramızdaki dere pek derindir.” ifadesi böyle nice farklılıkları veciz bir şekilde ortaya koymuş bulunuyor.

Maalesef yüzlerini Avrupa’ya çevirerek Üstat hazretlerinin ikazlarına kulak tıkayan insanlar, ülkemizi maddî yönden de kalkındıramamışlar, “Ya siz de onlara iltihak edersiniz veya dalâlete düşer boğulursunuz.” sözünü doğru çıkarmışlardır. Böylece ülkemize en az bir asırlık bir zaman kaybı yaşatmışlardır.